

Den Haag

groep 1-2

De Klieners

Handleiding

INHOUD

INHOUD	1
INLEIDING	3
IN HET KORT	4
PROJECT OPENING	6
BASISLESSEN	
AFVAL EN ZWERFAFVAL	8
afbeelding Rubbi	
afbeelding Weestie	
infoblad de vuilnisbak	
infoblad het zwerfafval	
infoblad de vuilniszak	
infoblad het afval	
infoblad de vuilnismen	
infoblad de vuilnismannen	
infoblad de vuilnismen op de vuilniswagen	
infoblad de vuilniswagen	
POPPENKASTSPEL	20
het poppenkastverhaal	
OPRUIMACTIE	26
UITBREIDING	
BEWEGINGSACTIVITEIT	28
infoblad afvalpictogram papier	
infoblad afvalpictogram pmd	
infoblad afvalpictogram gft	
infoblad afvalpictogram rest	
RUIIM HET OP MAAK HET SCHOON	34
het afvallied	
WERKEN IN HOEKEN	36
werkblad a van afval	
werkblad kralenplank appel gft-afval	
werkblad kralenplank peer gft-afval	
werkblad kralenplank vuilniszak	
werkblad kralenplank vuilniswagen	
VUILNISWAGEN VOUWEN	42
infoblad vuilniswagen vouwen	
PROJECTAFSLUITING	44
BIJLAGEN	
WERKEN MET EEN VERHAAL	45
DOELSTELLINGEN	48
INFORMATIE	48
VERANTWOORDING	49

INLEIDING

Met deze leskist worden leerlingen aan de hand van een origineel verhaal betrokken bij het afval in hun eigen leefomgeving. Ze leren wat (zwerf)afval is, hoe je afval kunt voorkomen, hoe je afval kunt scheiden en wat er gebeurt met afval in Den Haag. Ze gaan actief aan de slag, zodat zij zich medeverantwoordelijk voelen voor hun eigen omgeving en proberen deze schoon te houden. Ook zijn ze bereid om afval te scheiden en geen afval op straat te gooien. Het project *De Klieners* is bestemd voor alle groepen van het primair onderwijs. www.milieueducatiedenhaag.nl/site/klieners

Wie zijn de Klieners? De Klieners zijn robotjes die, samen met andere robotjes en mensen, leven op de planeet Klien. Op deze planeet leven de mensen heel anders dan op de aarde. Op de planeet Klien is het superschoon en opgeruimd. Dat komt doordat de Klieners alles opruimen. In dit project komen er twee Klieners naar de aarde op een speciale afvalfiets. Dit zijn Rubbi en Weestie. Rubbi is een robotje dat alles opruimt wat de mensen op de planeet Klien weggooien. Weestie is een robotje dat het zonde vindt om alles op één afvalhoop te gooien. Misschien kan het nog ergens voor worden gebruikt? Hij sorteert dus al het afval.

U kunt *De Klieners* schoolbreed inzetten als project, maar het materiaal is ook in één of meer groepen te gebruiken. Bij het lesmateriaal is per activiteit een tijdsindicatie aangegeven. Zo kunt u zelf kiezen hoeveel tijd u in uw klas of school wilt besteden aan het project *De Klieners*. In het lesmateriaal is een verdeling gemaakt tussen basislessen en verwerkingslessen.

DE KLIENERS ALS PROJECT

De Klieners leent zich goed voor een project. Hierbij kan gebruik gemaakt worden van de speciale afvalbakfiets voor op het schoolplein. Deze bakfiets is omgebouwd tot de flitsende afvalfiets van de Klieners Rubbi en Weestie. In de fiets bevinden zich bezems, vuilniszakken, vuilgrijpers. Uiteraard zijn Rubbi en Weestie zichtbaar op de fiets. Tevens zijn er op de vier hoeken van de bakfiets kokers bevestigd. In deze kokers kan afval worden gedaan. Welke soort afval in welke koker hoort is aan de buitenkant van de koker duidelijk zichtbaar. De leerlingen kunnen hun (meegebrachte) afval in deze kokers deponeren. Wanneer ze dit doen, horen ze een geluid. Dit werkt als trigger voor de kinderen om meer afval in de kokers te gooien. Wanneer de leerlingen al hun afval in de kokers gedeponeerd hebben, gaan ze naar hun klas waar het thema verder wordt uitgewerkt.

Naast de afvalbakfiets is er ook een set speciale vuilnisbakken voor in de klas te leen.

IN HET KORT

De leskist Klieners voor groep 1-2 bevat verschillende lessen. Geschikt voor een snelle basis les over afval, maar ook mogelijkheden voor uitbreiding. U maakt zelf een keuze.

OPENING EN BASISLESSEN

ACTIVITEIT	INHOUD	ORGANISATIE	VOORBEREIDING	BENODIGDHEDEN	TIJD	DIGITAAL
						
 opening	Leerlingen worden enthousiast gemaakt om actief deel te nemen aan activiteiten rondom afval.	 hele groep Afvalbakfiets op schoolplein	tijd ± 30 min klaarzetten opzetten afvalbakfiets doorlezen bekijken voorkennis wat mag in welke bak	 te leen afvalbakfiets zelf voor zorgen verschillende soorten afval	20 min	www.milieueducatie.nl/site/klieners www.denhaag.nl/afval
 kringgesprek	Kringgesprek over afval en zwerfafval	 hele groep	± 15 min klaarzetten verschillende soorten afval verzamelen	 leskist -afbeelding Rubbi en Weestie - informatie bladen zelf voor zorgen verschillende soorten afval	20 min	
 poppenkastspel	Poppenkastverhaal over zwerfafval en schone leefomgeving	 hele groep speellokaal of gymzaal	± 60 min doorlezen bekijken poppenkast-verhaal oefenen extra begeleiding poppenspelers regelen klaarzetten poppenkast klaarzetten	 leskist poppenkast-poppen en materialen (poppenkast bij afvalbakfiets aanwezig) zelf voor zorgen poppenkast kleine stukjes zwerfvuil	30 min	
 zwerfvuil rapen	Zwerfafval in de directe omgeving/ schoolplein opruimen	 in groepjes directe schoolomgeving schoolplein of klas	± 10 min doorlezen bekijken bekijken waar opgeruimd kan worden extra begeleiding eventueel extra begeleiding regelen	 te leen zwerfvuilset (bij afvalbakfiets aanwezig) zelf voor zorgen vuilknijpers, handschoenen, bezems, vuilniszakken stoffer en blik	30 min	

VERWERKING EN UITBREIDING (KEUZE)

ACTIVITEIT	INHOUD	ORGANISATIE	VOORBEREIDING	BENODIGDHEDEN	TIJD	DIGITAAL
 bewegings-activiteit	In spelvorm wordt afval gescheiden. Wat hoort in welke bak?	 halve groep Onderdeel spel- of gymles	± 30 min klaarzetten materialen klaarzetten verschillende soorten schoongemaakt afval verzamelen	 leskist infobladen afvalbakken afvalpictogrammen zelf voor zorgen verschillende soorten afval (papier, gft, plastic/pmd) 2 pionnen, 5 matten	30 min	
 lied	Aanleren lied "ruim het op, maak het schoon."	 hele groep	± 15 min klaarzetten klaarzetten lied en/of videoclip	 zelf voor zorgen digitaal schoolbord	30 min	www.milieueducatiedenhaag.nl/site/klieners
 werken in hoeken	Aan de slag met 4 verschillende hoekopdrachten -bouwhoek -huishoek -letterhoek -kralenplank	 individueel of groepjes werken in hoeken	± 15 min klaarzetten materialen klaarzetten in de hoeken	 leskist werkbladen vuilniswagen handschoenen veiligheidsvestjes mini vuilknijpers afvalbakken zelf voor zorgen kralenplank zandtafel bouwhoek diverse soorten schoon afval	30 min	
 handvaardigheid	Vuilniswagen wouwen en beplakken. Juiste vuilnis in de juiste vuilniswagen.	 individueel	± 10 min materialen verzamelen en klaarzetten	 leskist instructieblad <i>wouwen van een vuilniswagen</i> zelf voor zorgen vouwblaadjes, scharen, lijm, ronde plakkers tijdschriften	35 min	
 presentatie	Zingen van het lied. Presenteren van werkjes (aan ouders)	 individueel, in groepjes of met de hele groep	± 30 min doorlezen bekijken uitnodigen ouders klaarzetten klaarzetten werkjes leerlingen	 zelf voor zorgen afspeel apparaat voor lied werkjes leerlingen		www.milieueducatiedenhaag.nl/site/klieners

PROJECT OPENING

 opening	 basisbegrippen afval scheiden afvalsoorten grondstof	 lesdoelen <ul style="list-style-type: none"> • De Leerlingen zijn enthousiast om actief deel te nemen aan het afvalproject. • De leerlingen weten dat er verschillende soorten afval zijn.
 uitvoeringstijd 20 min	 organisatie hele groep afvalbakfiets op schoolplein	 ondersteunende websites www.milieueducatiedenhaag.nl/site/klieners www.denhaag.nl/afval
 voorbereiding voorbereidingstijd ± 30 min klaarzetten opzetten afvalbakfiets doorlezen bekijken voorkennis wat mag in welke bak	 benodigheden leskist	 te leen bij Milieueducatie afvalbakfiets zelf voor zorgen verschillende afvalsoorten (eventueel door de kinderen laten meebrengen) geen glas

INLEIDING (5 MINUTEN)

In overleg met Milieueducatie kan de afvalbakfiets op school bezorgd worden.

Bij de start staat de afvalbakfiets op het schoolplein. Dit is de fiets van de Klieners Rubbi en Weestie. Aan de voorkant van de fiets staat een afbeelding van Rubbi en Weestie. Uit de speakers van de fiets galmt het speciaal voor het project geschreven afvallied. De zwaailichten zorgen ervoor dat de afvalfiets goed opvalt. Aan de vier hoeken van de bakfiets zijn kokers bevestigd. Aan de koker kun je zien welk afval in welke koker hoort.

Verzamel de leerlingen rondom de bakfiets en laat ze rustig alles bekijken en luisteren.

- Waarom zou de fiets hier staan?
- Over welk onderwerp gaat het?

Wanneer u niet de afvalbakfiets op school laat komen kunt u kiezen voor eenvoudige eigen afvalbakken (papier- pmd/plastic-gft-rest)

KERN (10 MINUTEN)

- Wat is er allemaal aan de fiets te zien?
- Hoor je waar het lied over gaat?
- Kijk eens goed naar de kokers. Waar zouden die voor zijn?
- Welk soort afval is er meegenomen?
- Kunnen we dat in soorten verdelen? Waar gooi je dat thuis weg?
- Kun je het afval ook over de 4 kokers verdelen?

Wanneer het afval in de koker wordt gedeponeerd, hoor je een geluid. De leerlingen kunnen om de beurt het meegebrachte afval in de juiste koker doen.

AFSLUITING / EVALUATIE (5 MINUTEN)

Dit is waar de komende lessen over gaan werken. Afval is grondstof. Grondstoffen zijn materialen waar je producten van maakt. Bijvoorbeeld van hout kun je papier maken. Hout is een grondstof. Wanneer je papier opnieuw gebruikt, hoef je geen nieuwe grondstoffen (hout van bomen) te gebruiken. Wanneer je papier gaat scheiden kan het opnieuw gebruikt worden als grondstof voor nieuw papier.

Zwerfafval vervuult niet alleen de omgeving maar gaat ook verloren als grondstof.

AFVAL EN ZWERFVUIL

 basis	 basisbegrippen afval zwerfvuil vuilniszak vuilniswagen container weggoaien	 lesdoelen <ul style="list-style-type: none"> • De leerlingen weten wat afval is. • De leerlingen weten hoe het afval thuis afgevoerd wordt. • De leerlingen weten wat zwerfvuil is
 uitvoeringstijd 20 min	 organisatie hele groep kringgesprek	 ondersteunende websites www.milieueducatiedenhaag.nl/site/klieners https://youtu.be/jsDx9E_s6l4 www.denhaag.nl/afval
 voorbereiding voorbereidingstijd ± 30 min klaarzetten verzamelen afvalsoorten	 benodigheden leskist informatiebladen afbeeldingen Rubbi en Weestie	 zelf voor zorgen verschillende afvalsoorten (eventueel door de kinderen laten meebrengen)

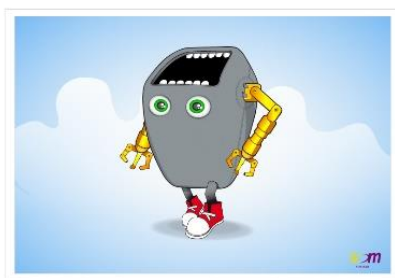
INLEIDING (5 MINUTEN)

(wanneer er gebruik gemaakt wordt van verhaallijn Rubbi en Weestie)

Vertel de leerlingen over Rubbi en Weestie is. Rubbi en Weestie zijn robotjes. Weten jullie wat een robot is? Ken je andere robots? Hoe zien robots eruit?. Rubbi en Weestie wonen niet hier maar op een andere plek, op de planeet Klien. Daar is het heel er schoon en opgeruimd. Is het hier ook altijd schoon en opgeruimd?

Bekijk de videoclip bij "Ruim het op maak het schoon" https://youtu.be/jsDx9E_s6l4 of via www.milieueducatiedenhaag.nl/site/klieners

- Wat zouden Rubbi en Weestie doen op die andere planeet? (opruimen)
- Kun je dat een beetje zien aan hoe ze eruit zien? (Rubbi lijkt op een afvalbak en heeft grijphanden om afval mee op te pakken. Weestie heeft zuigarmen waarmee hij afval kan opzuigen)

KERN (15 MINUTEN)

Besprek met de leerlingen de volgende vragen:

- Hoe noem je de materialen die je weggooit? (afval, vuil, vuilnis)
- Wie weet hoe al het afval heet dat over straat zwerft? (zwerfvuil, zwerfafval)
- Wie heeft dat wel eens gezien op straat? En wat was dat dan?
- Waar kom je zwerfvuil tegen
- Waar verzamel je afval dat je thuis maakt? (vuilnisbak, vuilniszak, klike)
- Wat gebeurt er daarna mee? (aan de weg zetten vuilniswagen, vuilnisman haalt het op of zakken worden in een ORAC (ondergrondse restafval container) gestopt)

Voor stimuleren van de woordenschat:

Probeer de woorden visueel (met echte materialen of eventueel foto's) te maken en gebruik de infobladen met de themawoorden uit de leskist.

de vuilnisbak

het zwerfafval

de vuilniszak

het afval

de vuilnisman

de vuilnismannen

**de vuilnisman
de vuilniswagen**

de vuilniswagen

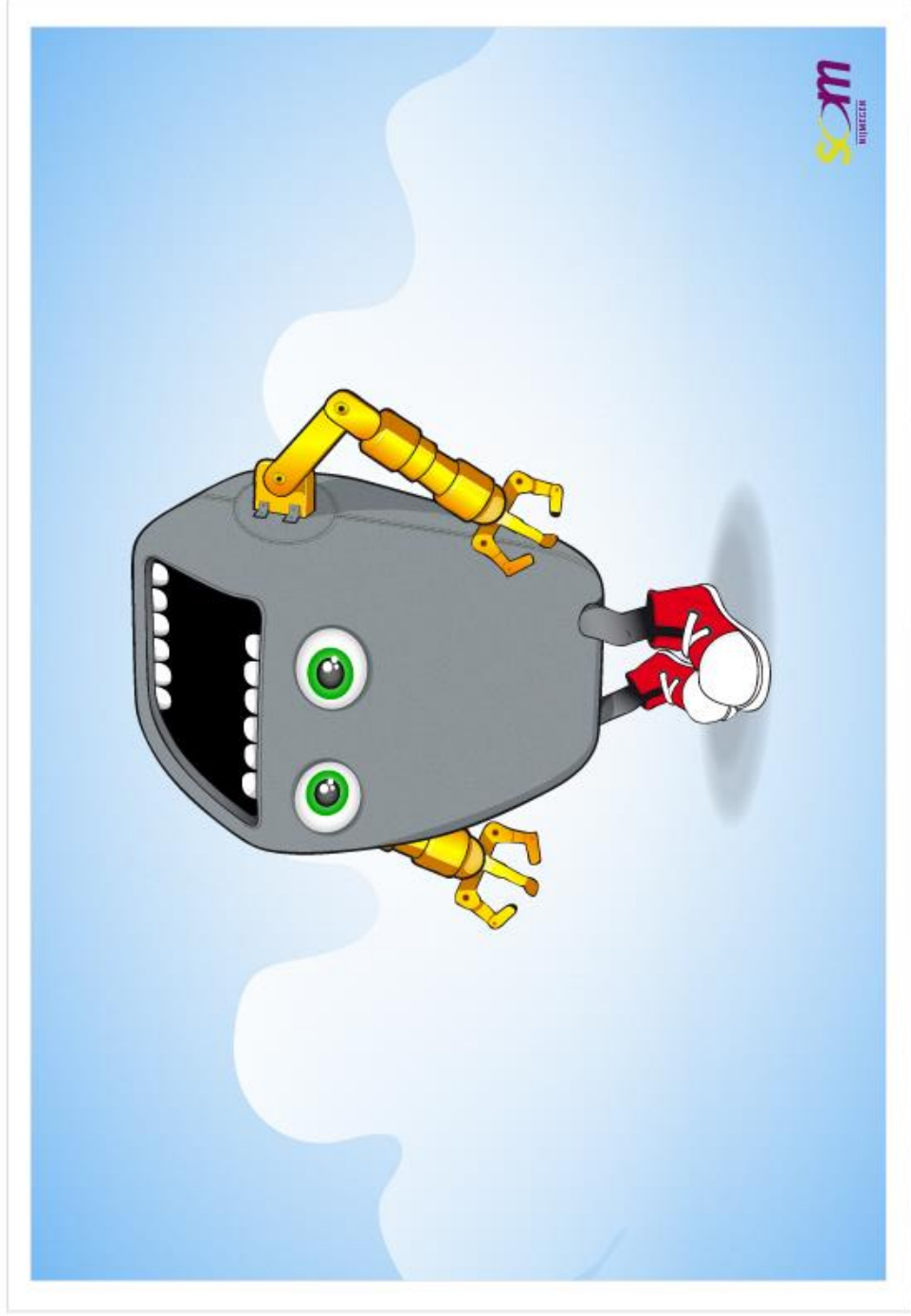

AFSLUITING / EVALUATIE (5 MINUTEN)

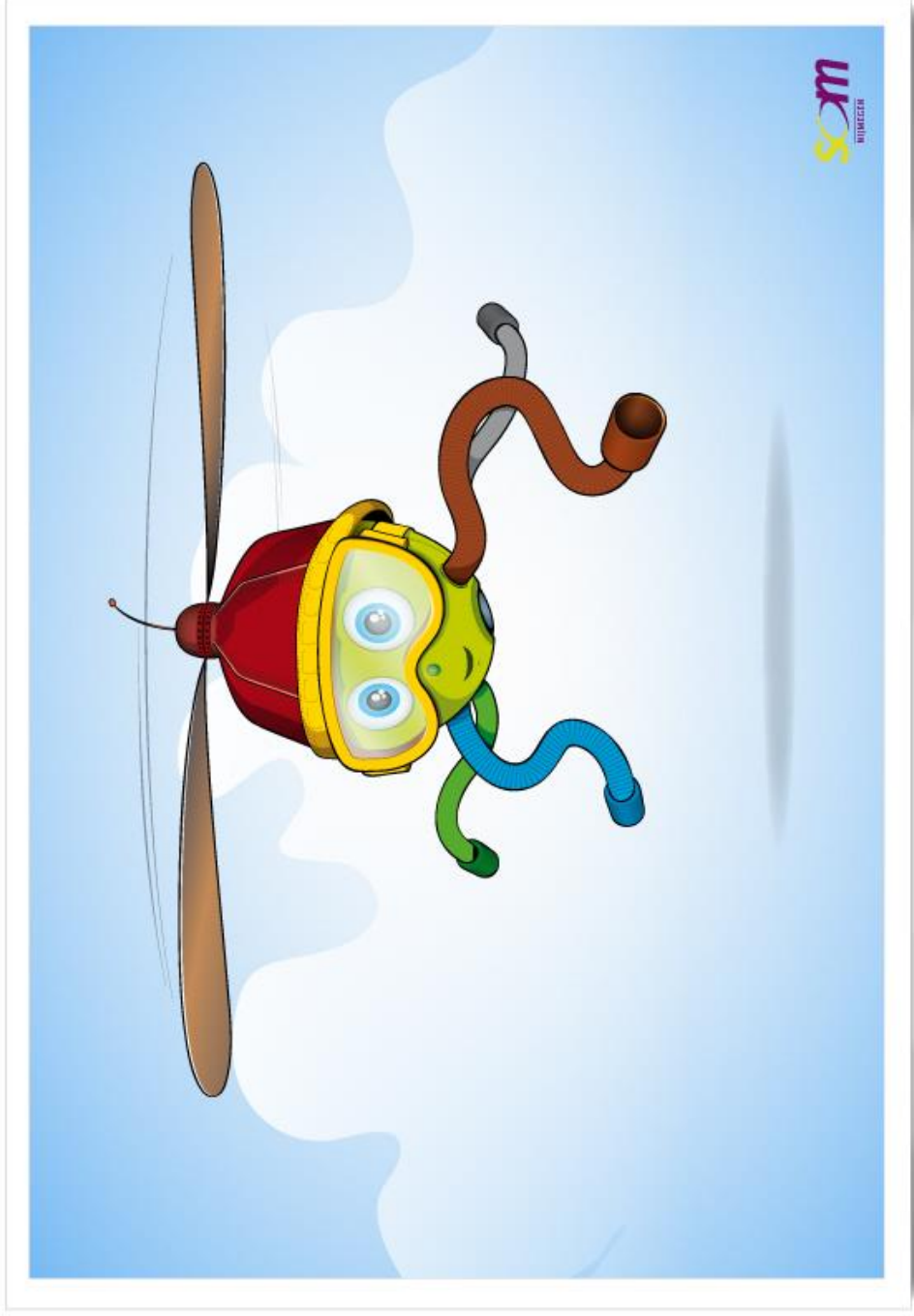
Koppel het kringgesprek aan het moment van pauze.

- Wat heb je mee te eten/drinken?
- Blijft daar ook afval van over?
- Wat voor soort afval is dat? (en welke bak hoort het?)

Rubbi

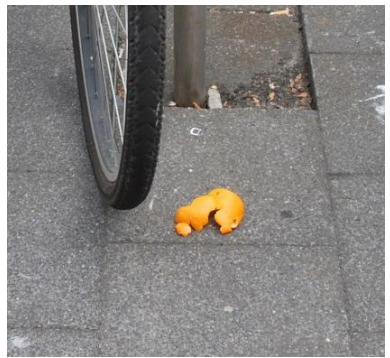
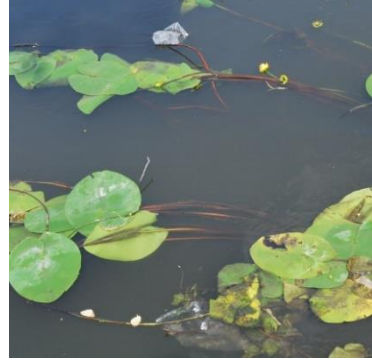
Weestie

de vuilnisbak

het zwerfafval

de vuilniszak

het afval

de vuilnisman

de vuilnismannen

de vuilnisman de vuilniswagen

de vuilniswagen

POPPENKASTSPEL

 <p>basis</p>	 <p>basisbegrippen</p> <p>zwerfvuil rommel opruimen</p>	 <p>lesdoelen</p> <ul style="list-style-type: none"> • De leerlingen weten wat afval is. • De leerlingen weten wat zwerfvuil is. • De leerlingen zijn zich ervan bewust dat een opgeruimde leefomgeving prettig is, omdat zij zo op een schone plek kunnen spelen. • De leerlingen kennen het verschil is tussen organische en anorganische materialen.
 <p>uitvoeringstijd 30 min</p>	 <p>organisatie</p> <p>hele groep</p> <p>speellokaal of gymzaal</p>	 <p>ondersteunende websites</p> <p>www.milieueducatiedenhaag.nl/site/klieners</p>
 <p>voorbereiding voorbereidingstijd ± 60 min</p> <p>doorlezen bekijken</p> <p>poppenkast-verhaal oefenen</p> <p>extra begeleiding</p> <p>poppenspelers regelen</p> <p>klaarzetten</p> <p>poppenkast klaarzetten</p>	<p>benodigdheden</p> <p>leskist </p> <p>verhaal Rubbi en Weestie poppenkastpoppen en materialen</p>	 <p>zelf voor zorgen</p> <p>kleine stukjes zwerfafval (papier plastic) tafelpoppenkast (aanwezig bij afvalbakfiets)</p>

INLEIDING (5 MINUTEN)

Vertel de leerlingen dat ze naar een poppenkastvoorstelling gaan kijken die over Rubbi gaat. Weten ze nog wie Rubbi is? Wat vindt Rubbi van afval?

KERN (20 MINUTEN)

De leerlingen kijken naar de poppenkastvoorstelling. Tijdens het spel wordt een aantal keer naar de mening van de leerlingen gevraagd. Maak er een interactieve les van, waarbij de leerlingen betrokken worden bij het spel en het onderwerp afval.

AFSLUITING / EVALUATIE (5 MINUTEN)

Na afloop van de poppenkastvoorstelling bespreekt u het verhaal en onderstaande vragen met de leerlingen.

- Wat is zwerfvuil?
- Ruimen de leerlingen zelf ook wel eens rommel op? (denk aan speelgoed, kleding, hun slaapkamer ed.)
- Is het raar als je rommel van anderen opruimt?
- Moet Rubbi alles wat op straat ligt opruimen? Ook takjes en blaadjes die van de bomen zijn gevallen?

HET POPPENKASTVERHAAL

Dit verhaal gaat over Rubbi. Rubbi is een robotje.
Besteed zo nodig nog aandacht aan het begrip robot:

Heb je wel eens een robot gezien (in een boek, op televisie of in een film). Hoe ziet een robot eruit? Rubbi is een robotje dat woont heel ver weg, op een andere planeet. De plek waar hij woont heet de planeet Klien. Er wonen daar heel veel robotjes. Er wonen daar ook mensen.

Het is er heel schoon en opgeruimd. Dat komt doordat de robotjes de mensen helpen om alles op te ruimen. De robotjes daar heten de Klieners. Het zijn eigenlijk een soort vuilnismannen, maar dan zonder de wagen. Rubbi is dus ook zo'n vuilnisman.

HET VERHAAL

(Het gordijn gaat open. Rubbi komt op. Hij kijkt in het rond.)

Rubbi:

Ha wat een heerlijk weertje zeg. Ik ga een lekkere wandeling maken

(glijdt bijna uit over iets wat op de grond ligt, zaait met zijn armen om in evenwicht te blijven)

Rubbi:

W...wat krijgen we nou? Wat ligt hier toch op de grond? Dat is een chipszakje. Wat doet dat hier nou? Dat hoort toch niet op de grond? Gelukkig weet ik wel wat ik daarmee moet doen... ik raap het even op en ruim het op.

(afval gaat in zijn mond)

Rubbi:

Zo dat is opgeruimd, eens kijken of ik een mooi park kan vinden waar ik lekker op een bankje in het zonnetje kan gaan zitten. Maar wat is dit nou? Er ligt hier nog veel meer! Drinkpakjes, snoeppapiertjes, een blikje...

Dat hoort toch niet zomaar op straat te liggen. Dat hoort in de prullenbak! Wie heeft dat nou gedaan?

(Rubbi kijkt in het rond en ziet opeens de kinderen)

Rubbi: **Hé, hallo! Ik had jullie nog helemaal niet gezien! Hebben jullie die rommel soms gemaakt?**

(De klas ontkent natuurlijk)

Rubbi: **Oh nou dan weet ik het ook niet. Maar weten jullie eigenlijk wel wie ik ben? Ik heet Rubbi en ik woon op een andere planeet. Kijk maar, ik zie er heel anders uit dan jullie! Ik heb twee mooie, lange armen en een hele grote mond. Daarmee ruim ik alle rommel op die ik tegenkom. Zien jullie dat? Ik zeg dan altijd: 'Wat een rommel zeg...Hap Slik Weg!' Kunnen jullie dat ook zeggen? Ik doe het nog één keer voor en dan doen jullie mij na! 'Wat een rommel zeg... Hap Slik Weg!'**

(Kinderen doen Rubbi na)

Rubbi: **Hebben jullie trouwens mijn fiets op het schoolplein zien staan? Ik wilde met de fiets naar school gaan en toen vloog ik uit de bocht en kwam ik hier op het schoolplein terecht.**

(Er komt een voorbijganger langs die een banaan eet en vervolgens de schil op de grond gooit.)

Rubbi (raapt mopperend de bananenschil op): **Dat hoort toch niet. Zo maar op straat gooien. 'Wat een rommel zeg...Hap Slik Weg!'**

(Rubbi doet de bananenschil in zijn vuilnisbak)

Rubbi: **Pffff, wat ligt er veel... misschien wil iemand mij wel helpen.**

(Rubbi kijkt zoekend rond. Er komen een jongetje en een meisje langs.)

Rubbi: **Willen jullie mij helpen met opruimen? Het is zoveel en ik word er zo moe van.**

(Beide kinderen beginnen te lachen)

Joris: **Haha, dan moet je het gewoon niet doen! Ik ga jou niet helpen hoor. Ik ga lekker bij Natasha thuis spelen!**

Natasha: **Ja, dat is toch veel leuker dan opruimen! Ik vind het eigenlijk wel gek wat je doet. Je gaat toch niet de rommel van anderen opruimen? Doei ouwe koei!**

(De beide kinderen lopen weer weg)

Rubbi: **Nou dat is ook niet aardig. Maar als ik dit nu allemaal niet opruim, wordt het nog een grotere rommel! Ik word er wel een beetje verdrietig van wat zij net tegen me zeiden.**

(Rubbi begint een beetje te huilen. Busra komt op en loopt zingend langs Rubbi.)

Busra: (Heel enthousiast) **Hoi Piepeloi!**

Rubbi: (Beetje verdrietig) **Hallo**

Busra: **Hoe heet jij?**

Rubbi: **Ik heet Rubbi en hoe heet jij?**

Busra: **Ik heet Busra en ik ben al 5 jaar! Wat ben jij aan het doen? Je hebt tranen in je ogen. Gaat het wel goed met je?**

Rubbi: **Ik zag heel veel rommel liggen en wilde dat gaan opruimen. Maar het was heel erg veel en toen vroeg ik aan een jongetje en een meisje of ze mij wilden helpen. Maar ze hebben me uitgelachen en vonden me gek.**

Busra: **Dat is ook niet aardig! Ik vind dat wel zielig voor je! Maar waarom ruim je dan alles op?**

Rubbi: **Weet je dat dan niet? (tegen de kinderen) Jullie weten dat toch wel hè kinderen? Weten jullie wat er gebeurt als je niet opruimt? Hoe zal het er hier dan uitzien?**

(Kinderen reageren)

Rubbi: **Ja, dan zal het een rommel worden. Kun je dan nog lekker buiten spelen?**

(Kinderen roepen "nee")

Rubbi: Nee inderdaad! En als je iets op straat laat liggen, komen er ook beestjes op af. Muizen en ratten gaan aan het afval knagen. En kakkerlakken, pissebedden, spinnen... Wat zou het een zootje worden op straat! Bah! Dat willen we niet hè?

(Kinderen reageren)

Busra: Goh dat wist ik helemaal niet. Nou, dan is het helemaal niet aardig wat ze tegen je hebben gezegd. Weet je wat! Ik ga je wel helpen!

Heb je een vuilniszak voor mij?

Rubbi: Nee, ik doe altijd al het afval in mijn mond. Kijk maar 'Wat een rommel zeg... Hap Slik Weg!'

Busra: Zo! Dat is knap! Maar dat vind ik een beetje vies om te doen! Ik ga thuis even een vuilniszak halen bij mama. Ik ben zo terug. Doe!

(Busra verdwijnt van het toneel)

Rubbi: Nou, dat is lief van Busra! Ik ga alvast verder. Anders krijgen we het nooit af!

(Na een tijdje komt Busra op met een vuilniszak en groet Rubbi. Ze gaat meteen opruimen. Elke keer als ze iets weggooien zeggen ze 'Wat een rommel zeg... Hap Slik Weg!' Ze maken veel lol en lachen samen.)

Busra: (Na een tijdje) Ik denk dat het nog steeds te veel werk is. Moet je zien wat een rommel het nog is!!

(Busra kijkt in het rond)

Busra: (tegen de kinderen) Hé, kunnen jullie ons niet helpen? Willen jullie dat?

(Kinderen roepen "ja".)

Rubbi en Busra: Joepie!!

Rubbi: Het kindje dat mij zo mag helpen, mag dan een stukje afval pakken en het in de grote prullenbak doen die hiervoor op de grond staat.

(Rubbi wijst naar de prullenbak die voor de poppenkast op de grond staat)

Busra: Oh ja, dat is leuk! En als we iets weggooien zeggen we: 'Wat een rommel zeg... Hap Slik Weg!' (tegen de kinderen:) Kunnen jullie dat?

Rubbi: Ehhh...eens even kijken. Ik zie allemaal lieve kindjes. Ehhh... Ja ik zie iemand die dat vast heel goed kan! Dat jongetje (of meisje) met ...

(bijvoorbeeld: die mooie gele trui met Ernie erop). Wil jij mij helpen? Pak maar een stukje afval en doe het in de prullenbak. (Als het kind het afval in de prullenbak gooit, zegt Rubbi heel hard 'Wat een rommel zeg...Hap Slik Weg!'. Als de kinderen niet meedoen, vraagt Rubbi hen om mee te doen.

(Vervolgens worden nog een paar andere kinderen uitgekozen die mogen helpen met opruimen. Elke keer wordt de kreet herhaald.)

(Als alles is opgeruimd gaat het verhaal verder.)

Rubbi: **Goh, wat fijn dat jullie mij geholpen hebben zeg! Vonden jullie het leuk? Nou, ik ook! Misschien mogen jullie het wel vaker doen! En wat moet je dan zeggen?**

(Kinderen roepen: 'Wat een rommel zeg... Hap Slik Weg!')

Busra: **Ik ga je wel missen hoor! Maar ik vond het super gezellig!**

Rubbi: **Misschien kom ik nog wel een keertje langs!**

Busra: **Dat vind ik gezellig. Jullie ook kinderen?**

(Kinderen reageren)

Rubbi: **Dag Busra, dag kinderen, tot de volgende keer!**

Busra: **Dag!**

Kinderen: **Dag!**

• Einde •

OPRUIMACTIE

 basis	 basisbegrippen zwerfvuil	 lesdoelen <ul style="list-style-type: none"> • De leerlingen weten wat zwerfvuil is. • De leerlingen zijn zich bewust van het zwerfvuil in de klas, in de zandbak, schoolplein en in de directe schoolomgeving. • De leerlingen voelen zich medeverantwoordelijk voor hun omgeving en proberen dit schoon te houden. • De leerlingen zijn bereid geen afval op straat te gooien. • De leerlingen kennen het verschil tussen organische en anorganische materialen.
 uitvoeringstijd 30 min	 organisatie in groepjes schoolplein, directe schoolomgeving of in de klas	 ondersteunende websites
 voorbereiding voorbereidingstijd ± 10 min doorlezen bekijken bekijken waar opgeruimd kan worden extra begeleiding eventueel extra begeleiding regelen	 benodigdheden leskist	 te leen bij Milieueducatie zwerfvuilset (bij afvalbakfiets aanwezig) zelf voor zorgen vuilknijpers, handschoenen, bezem, vuilniszakken, stoffer en blik

INLEIDING (5 MINUTEN)

Verdeel de groep in groepjes van 2-4 leerlingen. Geef ieder groepje knijpers, handschoenen, eventueel een bezem en een ring met vuilniszak of stoffer en blik. Bespreek welk stuk van de schoolplein, directe schoolomgeving wordt schoongemaakt en tot waar de leerlingen mogen komen.

KERN (20 MINUTEN)

Al het afval wordt per groep verzameld in vuilniszakken. Kijk vooral tussen struiken en langs het hek.

AFSLUITING / EVALUATIE (5 MINUTEN)

Aan het eind van de les het afval op één stapel verzamelen. Zo mogelijk afval laten sorteren op soort en in de daarvoor bedoelde container werpen.

Er kan een foto gemaakt van het afval.

BEWEGINGSACTIVITEIT

 verwerking uitbreiding	 basisbegrippen afval scheiden aluminiumfolie	 lesdoelen <ul style="list-style-type: none"> • De leerlingen herkennen de verschillende soorten afval. • De leerlingen weten hoe je afval kan scheiden. • De leerlingen zijn bereid om afval te scheiden. • De leerlingen kennen de afvalpictogrammen. • De leerlingen zijn in beweging.
 uitvoeringstijd 30 min	 organisatie halve groep speellokaal of gymzaal	 ondersteunende websites
 voorbereiding voorbereidingstijd ± 30 min klaarzetten materialen klaarzetten verschillende soorten schoongemaakt afval verzamelen	 benodigdheden leskist infobladen afvalbakken afvalpictogrammen	 zelf voor zorgen verschillende soorten afval (papier, gft, plastic/pmd) 2 pionnen en 5 matten

Verdeel de groep in tweeën. Met de helft van de groep gaat u de les afval scheiden doen en met de andere helft bijvoorbeeld een toestellenles of spelletjes die ze zelfstandig kunnen uitvoeren. Halverwege de les kunt u de beide groepen wisselen.

INLEIDING (5 MINUTEN)

Vraag de leerlingen of ze nog weten wie Rubbi en Weestie zijn. Wat deden zij ook al weer heel graag? (*afval opruimen en afval scheiden*).

Laat de leerlingen de afvalmaterialen zien. Kunnen ze ontdekken welke overeenkomsten er zijn? (*plastic of PMD, papier, gft*)

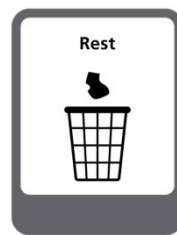
Waar de letters GFT voor? (*Groente, Fruit en Tuin*)

KERN (20 MINUTEN)

Het speelveld is in tweeën verdeeld met pionnen. Aan één kant van de zaal ligt een mat met allerlei verschillende afvalproducten (papier, plastic of PMD en gft). Aan de andere kant van de zaal liggen drie matten. Elke mat stelt een afvalbak voor (papier, plastic/PMD, gft). De leerlingen kunnen de soort afval herkennen aan het pictogram dat bij de mat ligt. Deze pictogrammen gebruikt de gemeente Den Haag ook.

Er staan twee leerlingen bij de mat met afvalproducten. Zij zijn de tikkers. De andere leerlingen zijn verdeeld over de drie matten aan de andere kant van de zaal. De leerlingen proberen de spullen (die horen bij hun afvalbak) van de eerste mat af te pakken zonder dat ze getikt worden. Als ze getikt zijn, moeten ze het afvalproduct weer terug leggen. Wie heeft als eerste zijn afvalbak helemaal vol?

SPEL: AFVAL SCHEIDEN	TOESTELLENLES OF SPELLETJES
<div data-bbox="277 667 509 741" style="border: 1px solid black; padding: 5px; margin: 0 auto;">mat met afvalproducten</div> <p data-bbox="188 927 240 954">pion</p> <p data-bbox="397 927 450 954">Pion</p>	
<div data-bbox="188 1151 295 1225" style="border: 1px solid black; padding: 5px; display: inline-block;">PMD plastic</div> <div data-bbox="341 1115 443 1189" style="border: 1px solid black; padding: 5px; display: inline-block; margin: 0 20px;">GFT</div> <div data-bbox="489 1151 596 1225" style="border: 1px solid black; padding: 5px; display: inline-block;">papier</div>	

UITBREIDINGSMOGELIJKHEID

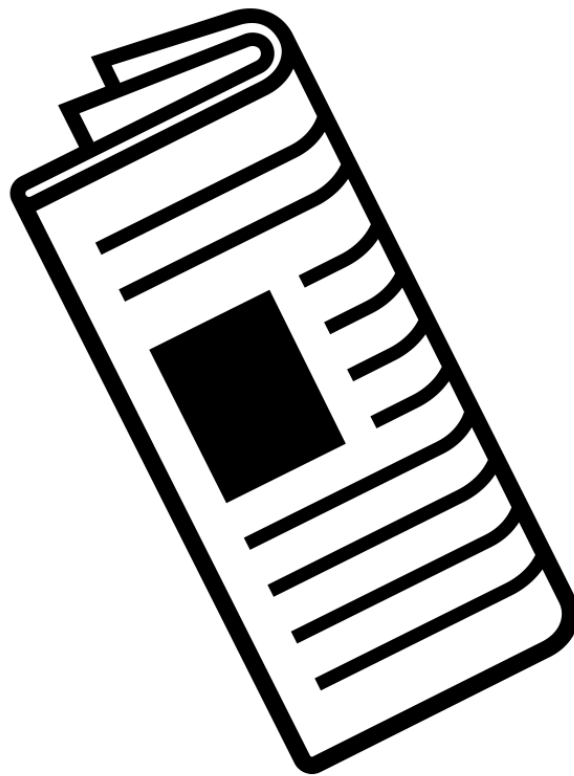
Vraag de leerlingen welke soort materialen de gemeente Den Haag gescheiden inzamelt bij hen thuis. Welk afval wordt er thuis gescheiden? Zijn er meer soorten afval behalve plastic (of PMD), papier en GFT? Waar bestaat PMD-afval uit? (plastic, metaal (drinkblikjes) en drinkverpakkingen)

AFSLUITING / EVALUATIE (5 MINUTEN)

Bekijk met de leerlingen of alle afvalmaterialen in de juiste afvalbak zijn gedaan

PAPIER

Papier

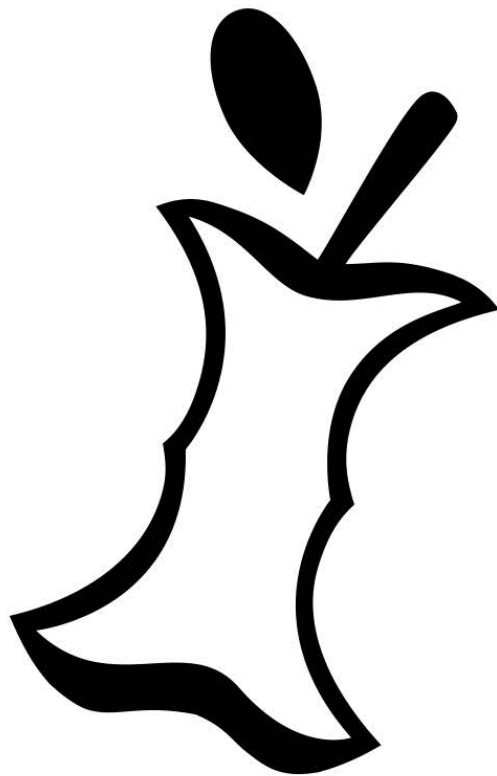
PMD

Plastic Blik Drinkpakken

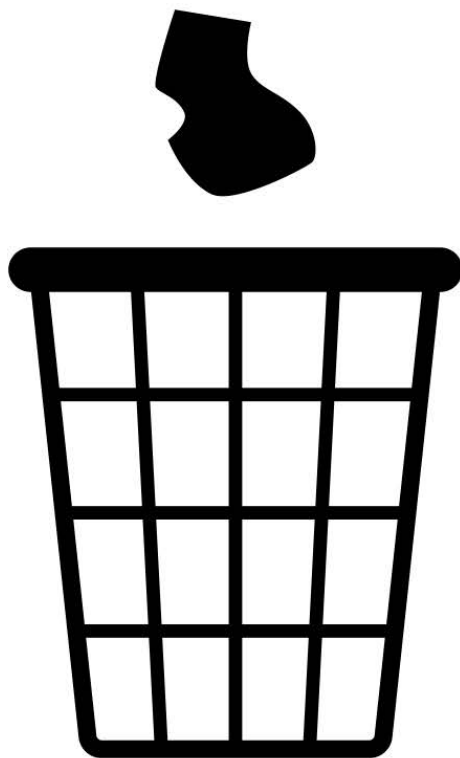
GFT

GFT en Etenresresten

REST

Rest

RUIM HET OP MAAK HET SCHOON

 verwerking uitbreiding	 basisbegrippen opruimen rotzooi fatsoen milieu	 lesdoelen <ul style="list-style-type: none"> • De leerlingen weten dat je afval kan scheiden. • De leerlingen voelen zich betrokken bij het voorkomen van zwerfafval.
 uitvoeringstijd 30 min	 organisatie hele groep	 ondersteunende websites www.milieueducatiedenhaag.nl/site/klieners https://youtu.be/jsDx9E_s6l4
 voorbereiding voorbereidingstijd ± 15 min klaarzetten lied vooraf luisteren lied klaarzetten	 benodigheden leskist	 zelf voor zorgen afspeelapparaat, digitaal schoolbord eventueel verschillende soorten afval om geluiden mee te maken; drinkpakje, snoepzakje, glazen pot, papier, blikje, plastic zak

LESBESCHRIJVING

De leerlingen leren in de deze les het afvallied “Ruim het op maak het schoon!” aan.

U kunt de tekst samen bespreken.

(Wat betekent hier “gebruik je fatsoen”? Wat is milieu?)

De leerlingen kunnen het lied uitbeelden en geluiden maken met de verzamelde materialen.

- Glazen pot of fles om tegen aan te tikken
- Blikje om mee op de tafel te kloppen
- Chipzakje om mee te kraken
- Papier om mee te knisperen
- Leeg pak melk of sap om op te trommelen

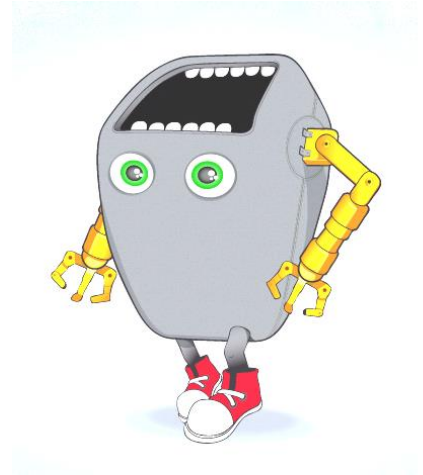
Of maak een muziekinstrument van afval (kosteloos materiaal).

Extra: Studeer samen met de leerlingen een speciale afvaldans in

Presentatie kan bij een evenement of bijvoorbeeld afsluiting project.

RUIM HET OP MAAK HET SCHOON

Ruim het op, maak het schoon, laat Den Haag stralen!
Met z'n allen alle rotzooi van de straat
Ruim het op, maak het schoon, we blijven het herhalen
Iedereen moet weten waar het om gaat
Ruim het op, maak het schoon, laat Den Haag stralen!
Met z'n allen alle rotzooi van de straat
Ruim het op, maak het schoon, we blijven het herhalen
Tot heel Den Haag er achter staat!

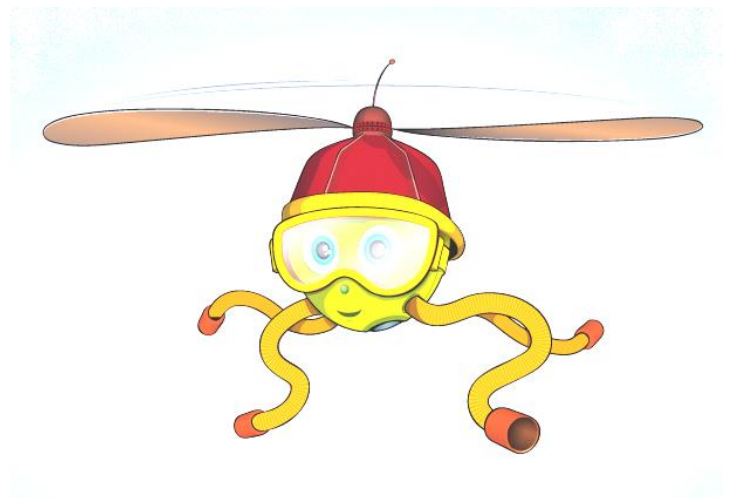
Een pakje sap of een zakje snoep
Sap op, zakje leeg, maak geen troep
Gebruik je verstand en gebruik je fatsoen;
Weet wat je moet doen!

Ruim het op, maak het schoon,....

Glas bij glas, papier bij papier
Doe het en doe het milieu een plezier
Een lege fles of een plastic zak
Alle soorten afval in een eigen bak

RAP

Twee robots uit de ruimte van een verre planeet
zagen wat Den Haag met z'n afval deed
Rommel op straat, rommel op de stoep
Weesti en Rubbi weten raad met die troep;
Weesti recyclet, kijk maar eens goed
En Rubbi weet, waar al het afval in moet
Doe met ze mee, want die troep is niet gewoon
Maak de Haagse straten schoon!!

Ruim het op, maak het schoon,....

WERKEN IN HOEKEN

 verwerking uitbreiding	 basisbegrippen vuilnisman vuilniswagen	 lesdoelen <ul style="list-style-type: none"> • De leerlingen weten dat je afval kan scheiden. • De leerlingen weten hoe thuis afval afgevoerd wordt. • De leerlingen kennen de begrippen vuilnisman en vuilniswagen.
 uitvoeringstijd 30 min	 organisatie individueel groepjes	 ondersteunende websites www.milieueducatiedenhaag.nl/site/klieners
 uitvoering uitvoeringstijd ± 15 min klaarzetten materialen klaarzetten in de hoeken	 benodigheden leskist minivuilknijpers, veiligheidsvestjes, handschoenen, afvalbakken werkbladen vuilniswagen	 zelf voor zorgen kralenplank zandtafel bouwhoek diverse soorten schoongemaakt afval

INLEIDING (5 MINUTEN)

Bespreek de verschillende hoeken en laat de leerlingen een keuze maken of verdeel zelf.

KERN (20 MINUTEN)

De leerlingen gaan gedifferentieerd in hoeken aan het werk.

Kralenplank

Verwerkingsopdracht op de kralenplank (GFT-afval appel, peer en vuilniswagen, vuilniszak)

Huishoek

Leerlingen krijgen diverse soorten afval (kosteloos materiaal) om dit te sorteren in de verschillende afval bakken. Een leerling kan verkleed als vuilnisman het afval ophalen.

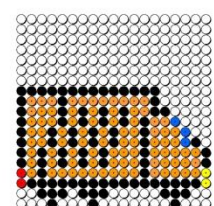
Bouwhoek

Leerlingen bouwen een straat met blokken en halen vuilnis op met de vuilniswagen.

Letterhoek

Leerlingen kunnen de letter a van afval stempelen, schrijven of in het zand tekenen.

vuilniswagen

AFSLUITING / EVALUATIE (5 MINUTEN)

Bespreek met de leerlingen wat ze gedaan of gemaakt hebben.

a van afval

a a a a

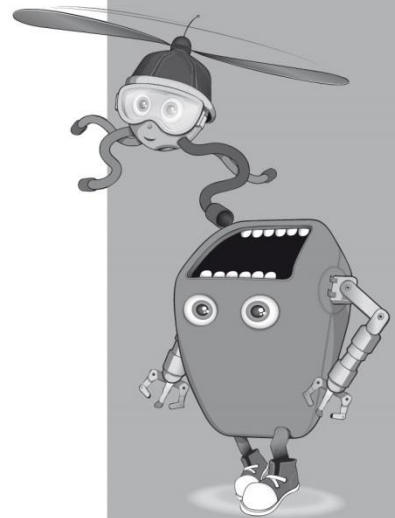
afval

a _____

a _____

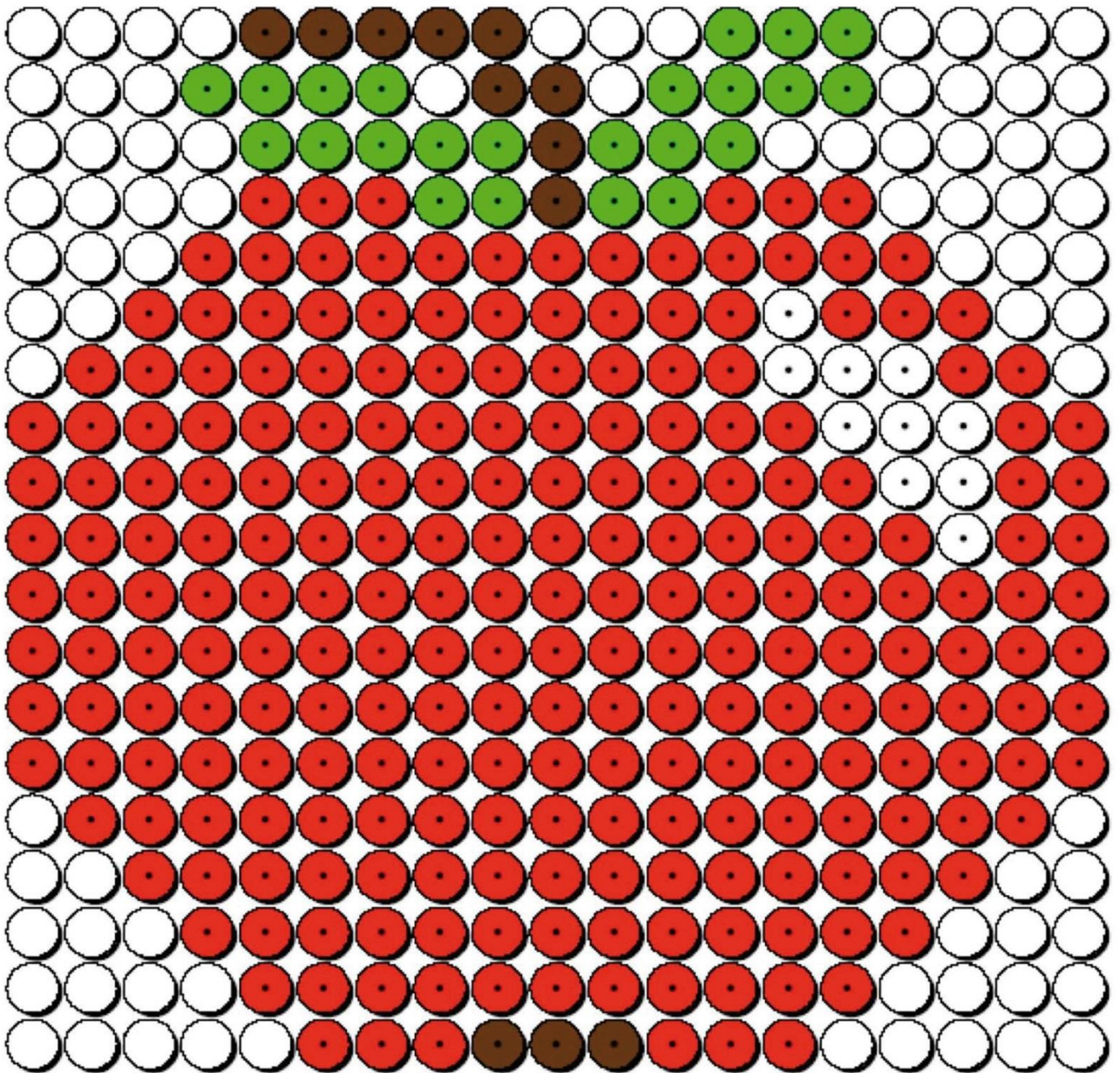
a _____

a _____

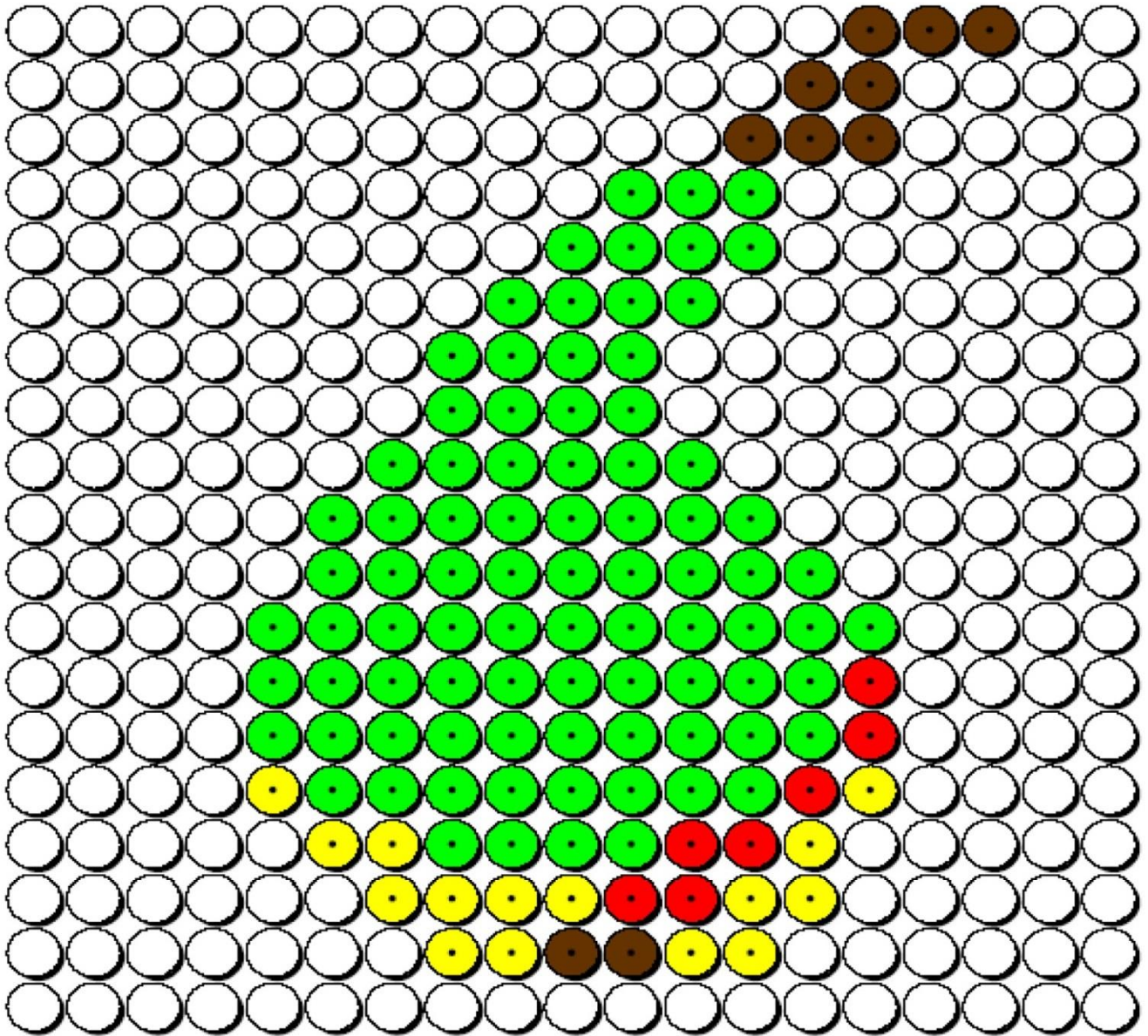

DE KLINERS

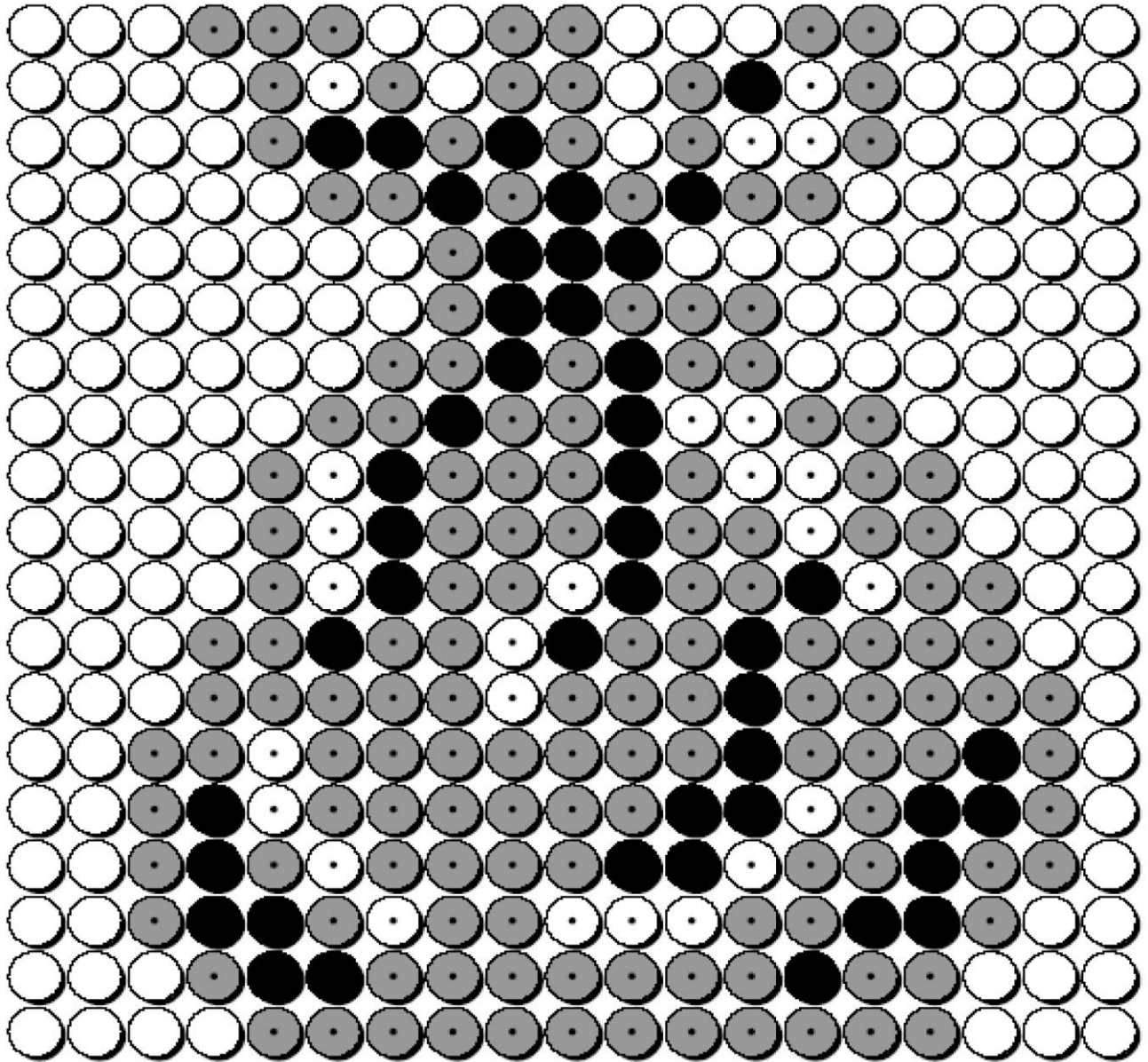
appel gft-afval

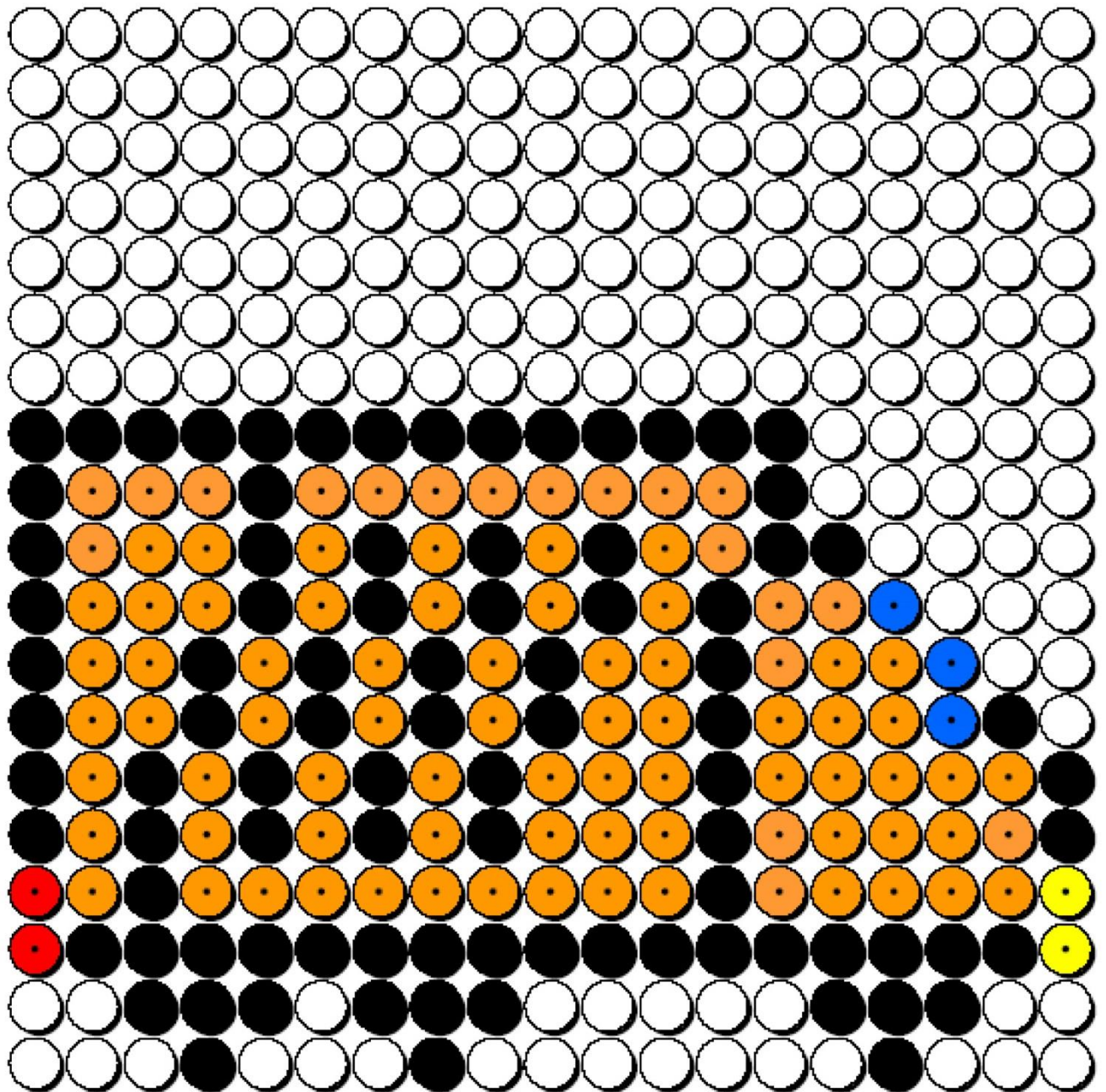
peer gft-afval

de vuilniszak

vuilniswagen

VUILNISWAGEN VOUWEN

 <p>verwerking uitbreiding</p>	 <p>basisbegrippen</p> <p>vuilniswagen</p>	 <p>lesdoelen</p> <ul style="list-style-type: none"> De leerlingen kunnen van papier een vuilniswagen vouwen. De leerlingen weten dat je afval kan scheiden.
 <p>uitvoeringstijd</p> <p>35 min</p>	 <p>organisatie</p> <p>individueel</p>	 <p>ondersteunende websites</p>
 <p>uitvoering</p> <p>uitvoeringstijd ± 10 min</p> <p>klaarzetten</p> <p>materialen verzamelen en klaarzetten</p>	 <p>benodigheden</p> <p>leskist</p> <p>instructieblad vouwen van een vuilniswagen</p>	 <p>zelf voor zorgen</p> <p>vouwblaadjes, lijm, scharen, ronde plakkers, tijdschriften</p>

INLEIDING (10 MINUTEN)

Bekijk het fotoblad “de vuilniswagen”.

- Heb je die wel eens zien rijden?
- Zien ze er allemaal hetzelfde uit?

Uitleg opdracht

KERN (20 MINUTEN)

De leerlingen vouwen 3 vuilniswagens.

Eén voor glas, één voor papier en één voor PMD (plastic) afval volgens instructieblad of eigen versie.

Ze knippen uit tijdschriften foto's van materialen die gemaakt zijn van glas, papier of plastic (PMD). De uitgeknipte foto's plakken ze in de juiste vuilniswagens.

AFSLUITING / EVALUATIE (5 MINUTEN)

Bekijk samen de resultaten van de leerlingen.

Hebben de vuilniswagens het goede afval ingezameld?

de vuilniswagen

afval.nl/afval/wagen

vuilniswagens vouwen

Hieronder vindt u een beschrijving van een modelkist en mogelijke uitvoering voor het vouwen van een vuilniswagen.

MAKELIJK

- Stap 1: Maak twee vouwblaadjes.
- Stap 2: Maak de vouwblaadjes klaar.
- Stap 3: Maak een klein vouwblaadje dat past schuin naar het modelkist.
- Stap 4: Glue de beide vouwblaadjes tegen elkaar aan.
- Stap 5: Glue twee ronde papierrollen onderaan.
- Stap 6: Je hebt nu een vuilniswagen.

MORSEK

- Stap 1: Maak twee vouwblaadjes.
- Stap 2: Maak twee keer een klein vouwblaadje.
- Stap 3: Maak een klein vouwblaadje een 1/2 van vier vierkanten af van de breedte en een 1/2 van vier vierkanten van de hoogte.
- Stap 4: Strip vervolgens nog één klein vouwblaadje af.
- Stap 5: Glue nu de twee vouwblaadjes tegen elkaar aan.
- Stap 6: Glue twee ronde papierrollen onderaan.
- Stap 7: Je hebt nu een vuilniswagen.

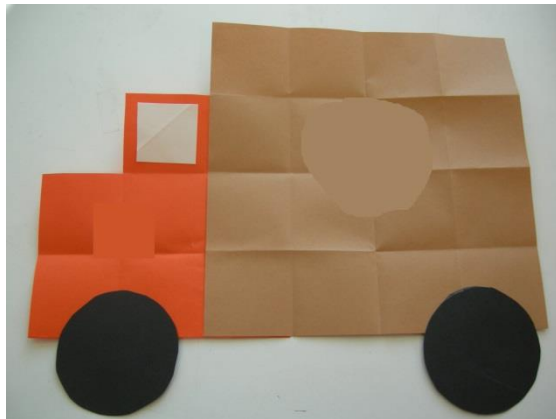
www.afval.nl/afval/wagen

vuilniswagen vouwen

Hieronder vindt u een beschrijving van een makkelijke en moeilijker uitvoering voor het vouwen van een vuilniswagen.

MAKKELIJK

- Stap 1:* pak twee vouwblaadjes
- Stap 2:* vouw de vouwblaadjes dubbel
- Stap 3:* vouw van één vouwblaadje de punt schuin naar het midden
- Stap 4:* plak de beide vouwblaadjes tegen elkaar aan
- Stap 5:* plak twee ronde papiertjes onderaan
- Stap 6:* je hebt nu een vuilniswagen

MOEILIJK

- Stap 1:* pak twee vouwblaadjes
- Stap 2:* vouw twee keer zestien vierkantjes
- Stap 3:* knip van één vouwblaadje een rij van vier vierkantjes af aan de bovenkant en een rij van vier vierkantjes van de zijkant
- Stap 4:* knip vervolgens nog één klein vierkantje af
- Stap 5:* plak nu de twee vouwblaadjes tegen elkaar aan
- Stap 6:* plak twee ronde papiertjes onderaan
- Stap 7:* je hebt nu een vuilniswagen

PROJECT AFSLUITING		
 presentatie	 basisbegrippen presenteren	 lesdoelen <ul style="list-style-type: none"> De Leerlingen kunnen hun producten presenteren.
 uitvoeringstijd	 organisatie hele groep eventueel rond afvalbakfiets op schoolplein	 ondersteunende websites www.milieueducatedenhaag.nl/site/klieners www.denhaag.nl/afval
 voorbereiding voorbereidingstijd ± 30 min klaarzetten werkjes leerlingen doorlezen bekijken uitnodigen ouders	 benodigheden leskist	 te leen bij Milieueducatie afvalbakfiets zelf voor zorgen afspeelapparaat, digitaal schoolbord

LESBESCHRIJVING

De afsluiting van het project kunt u uiteraard zo groot maken als u zelf wilt. Hieronder geven wij een aantal suggesties.

- Alle leerlingen komen naar een centrale plek in de school of op het schoolplein.
- De gemaakte materialen worden met magneten opgehangen aan de deksel van de afvalfiets. Stel de materialen die niet kunnen worden opgehangen tentoon op en rond de afvalfiets.
- Een leerkracht bespreekt met de leerlingen wat ze deze ochtend/dag/week gedaan en geleerd hebben.
- De leerlingen laten een aantal gemaakte materialen zien. Denk hierbij aan de letters die de leerlingen van groep 2 geschreven hebben en de affiches die gemaakt zijn in de bovenbouw.
- Wanneer de leerlingen het afvallied hebben geleerd, zingen ze dit gezamenlijk.
- U organiseert een avond of middag als afsluiting voor ouders en belangstellende.
- De leerlingen presenteren de uitgewerkte creatieve opdrachten in de klas of de gemeenschappelijke ruimte.
- U nodigt de wethouder en de pers uit.

BIJLAGEN

WERKEN MET EEN VERHAAL

WERKEN MET EEN VERHAAL; RUBBI EN WEESTIE

Het lesmateriaal gaat ervan uit dat kinderen eerst gepakt worden door een verhaal. Daardoor worden zij er bij betrokken en zijn bereid om met de inhoud aan de slag te gaan. Het is dus ook zaak veel aandacht te besteden aan het begin. Als de kinderen eenmaal geboeid zijn, gaat de trein vanzelf lopen.

RUBBI EN WEESTIE

Het project De Klieners is opgebouwd rondom drie verhalen over Rubbi en Weestie in de groepen 1 t/m 6. In groep 7 en 8 werken de leerlingen vanuit een bestaande herkenbare situatie waar Rubbi en Weestie gedoseerd in voor komen.

Rubbi en Weestie zijn robotjes die, samen met andere robotjes en mensen, leven op de planeet Klien. Op deze planeet leven de mensen heel anders dan op de aarde. Op de planeet Klien is het superschoon en opgeruimd. Dat komt doordat de Klieners alles opruimen. Er komen twee Klieners naar de aarde en de planeet Dump op een speciale afvalfiets. Dit zijn Rubbi en Weestie. Rubbi is een robotje dat alles opruimt wat de mensen op de planeet Klien weggooien. Weestie is een robotje dat het zonde vindt om alles op één afvalhoop te gooien. Misschien kan het nog ergens voor worden gebruikt? Hij sorteert dus al het afval.

Op een dag gaan Rubbi en Weestie samen naar school op hun afvalfiets (dit is de fiets die voor het project op uw school komt te staan). Maar ze komen niet bij hun school aan; ze vliegen uit de bocht en belanden in de groepen 1 t/m 4 en in groep 7/8 op de planeet aarde in de plaats Den Haag. In groep 5/6 belanden ze op de planeet Dump. Ze zien dat de aarde er heel anders uitziet dan de planeet Klien. De mensen leven er heel anders. Ze gooien afval op straat: kauwgom, stukjes papier en zakjes van de chips. Het afval waait alle kanten op door de wind. Het gaat zwerfen over straat.

Vanaf dit moment in het verhaal beleven Rubbi en Weestie per lessenserie een ander verhaal. Hieronder is beknopt beschreven waar de verhalen over gaan.

GROEP 1-2: DE KLIENERS IN DEN HAAG

Rubbi probeert de rommel die op straat ligt op te ruimen, maar het lukt hem niet. Als hij hulp vraagt aan twee passerende kinderen, vinden die het maar raar wat hij doet. Ze lachen hem een beetje uit. Maar dan krijgt hij hulp van het meisje Busra. Samen proberen ze alle rommel op te ruimen. Omdat ze dat niet alleen kunnen, roepen ze de hulp in van de kinderen uit de klas. Rubbi kiest een kind uit de klas dat hem mag helpen. Daarna herhaalt hij dit een paar keer. Het blijkt heel leuk te zijn om samen op te ruimen! Zo kan Rubbi tevreden weer terug naar zijn eigen huis.

GROEP 3-4: DE KLIENERS EN MENEER SMEERKEES

Rubbi en Weestie zien dat de mensen in Den Haag papier aan de kant van de weg zetten. Hierdoor raken ze geïnteresseerd in het scheiden van afval. Een voorbijganger tipt hen om eens op bezoek te gaan bij meneer Smeerkees. Meneer Smeerkees verzamelt afval. Hij sorteert het en ontleedt zelfs materialen die uit meerdere soorten afval bestaan, zodat alles keurig gescheiden wordt. Aan het eind

van elke maand haalt de gemeente al het gescheiden afval bij meneer Smeerkees op. Wanneer Rubbi en Weestie bij meneer Smeerkees zijn, komt er een busje van de gemeente langs dat mensen oproept om mee te doen met een wedstrijd: maak van afval een zo mooi mogelijk kunstwerk. Rubbi en Weestie hebben het voorbeeld van meneer Smeerkees gezien en gaan direct aan de slag. Op de dag van de presentatie staan er allemaal mooie kunstwerken, maar het kunstwerk van Rubbi en Weestie wint de prijs. De prijs is dat het kunstwerk van Rubbi en Weestie in het groot wordt nageemaakt. Nu weet iedereen die het kunstwerk ziet dat afval scheiden heel belangrijk is. Rubbi en Weestie kunnen weer met een gerust hart terug naar hun eigen planeet.

GROEP 5-6: DE KLIENERS OP PLANEET DUMP

Rubbi en Weestie belanden op de planeet Dump. Daar is het resultaat te zien van hoe het zou kunnen zijn op aarde als we geen afval inzamelen en afval scheiden. Rubbi en Weestie proberen uit te zoeken hoe het hier zover heeft kunnen komen en waarom iedereen binnen in zijn eigen huis zit en niet naar buiten komt. Dan komen ze in contact met opa Jeroen. Hij is lid van de MOOI-groep. Dat betekent: Maak Onze Omgeving Ideaal. Die groep strijdt voor een schonere omgeving. Rubbi, Weestie en juf Tanja bezoeken een contactavond van de MOOI-groep. Hier horen ze dat de MOOI-groep ervoor zorgt dat er schone parkjes ontstaan en er sportvelden worden aangelegd. Dat geeft juf Tanja inspiratie. Zij mailt de leerlingen over deze groep en wat ze allemaal doen voor de kinderen. Ook vertelt ze dat ze een voetbalwedstrijd organiseert op zo'n schoon voetbalveld. Veel kinderen doen hieraan mee en zien in dat het fijn is om buiten te zijn en ervoor te zorgen dat de omgeving schoon is. Ook volwassenen worden aangezet om de buitenomgeving schoon te maken en schoon te houden. Zo wordt de planeet steeds schoner en mooier. Rubbi en Weestie kunnen met een gerust hart weer naar hun eigen planeet.

GROEP 7-8: DE KLIENERS EN HET ZWERFVUIL

In groep 7-8 wordt er niet meer gewerkt met een verhaal. De leerlingen starten aan de hand van een foto, praatplaat en filmpjes met het project. Als eerste wordt een foto getoond van een straat in Den Haag bezaaid met zwerfvuil. Dit is een foto gemaakt op Koninginnedag 2010. De chaos is veroorzaakt door de staking van de reinigingsdienst. Er wordt ook een filmpje getoond over deze staking. Daarna wordt de blik van de leerlingen verlegd van lokaal naar internationaal: van Den Haag naar de afvalsoep in de Atlantische Oceaan. Op het digibord verschijnt een praatplaat van Rubbi en Weestie bij de afvalsoep. De leerlingen denken na over de gevolgen voor het milieu van deze enorme berg plastic. Rubbi en Weestie zijn naar de afvalsoep gekomen om hem met eigen ogen te zien en om te helpen met opruimen. De leerlingen bespreken wat er aan gedaan kan worden en hoe afval ook als iets positiefs kan worden gezien. Daarna krijgen zij het filmpje 'Kunst van vuilnis' te zien en bedenken zij zelf nog meer gebruiksvorwerpen die je van afval kunt maken.

DOELSTELLINGEN

KENNISDOELEN

Leerlingen:

- weten wat afval is.
- weten wat zwerfvuil is.
- weten hoe je afval kunt scheiden.
- weten hoe afval wordt aangeboden in de gemeente Den Haag.
- zijn zich ervan bewust dat een opgeruimde leefomgeving prettig is, omdat de leerlingen zo op een schone plek kunnen spelen.
- kennen het verschil tussen organische en anorganische materialen.

VAARDIGHEIDSDOELEN

Leerlingen:

- reflecteren met anderen wat ze geleerd hebben.
-

HOUDINGSDOELEN

Leerlingen:

- voelen zich medeverantwoordelijk voor de omgeving en proberen deze schoon te houden.
- zijn zich bewust van het zwerfvuil in de klas en in de wijk.
- zijn bereid afval te scheiden
- zijn bereid geen afval op straat te gooien.

SLO-KERNDOELEN

Oriëntatie op jezelf en de wereld: 34, 35, 36, 37, 39, 44, 45, 47

21^e-EEUWSE VAARDIGHEDEN

- kritisch denken
- samenwerken
- communiceren

INFORMATIE

www.milieueducatiedenhaag.nl/site/klieners

www.denhaag.nl/afval

www.afvalopschool.nl

VERANTWOORDING

De Klieners 1-2 levert een bijdrage aan beleidsdoelstellingen van Gemeente Den Haag, het versterken van circulaire economie en van duurzame Haagse Kracht.

www.milieueducatiedenhaag.nl/site/NME

Den Haag

Dit product levert een bijdrage aan de Sustainable Development Goals (werelddoelen voor duurzame ontwikkeling)

www.sdgnerland.nl

VERKLARING TEKENS

ACTIVITEIT

OPENING

BASIS

VERWERKING/UITBREIDING

BASISBEGRIPPEN

LESDOELEN

AFSLUITING

ORGANISATIE

HELE GROEP

GROEPJES

INDIVIDUEEL

INHOUD

VOORBEREIDING

DOORLEZEN/BEKIJKEN

KLAARZETTEN

EXTRA BEGELEIDING REGELEN

BENODIGDHEDEN

LESKIST

ZELF VOOR ZORGEN

LENEN VAN MILIEUEDUCATIE

TIJD

DIGITAAL

www.denhaag.nl/jaarprogramma

Samenstelling

Gemeente Den Haag

Dienst Stadsbeheer

Archeologie & natuur- en milieueducatie
Prins Hendrikstraat 39
2518 HH Den Haag
milieueducatie.po@denhaag.nl

MEC Zuiderpark

Anna Polakweg 7
2533 SW Den Haag
(070) 353 29 96

MEC Kornoelje

Kornoeljestraat 117
2564 LP Den Haag
(070) 325 79 68

MEC Schildershoeve

Teniersplantsoen 83
2526 MS Den Haag
(070) 389 03 67

MEC Reigershof

Reigersbergenweg 280
2592 EZ Den Haag
(070) 353 33 49

[@milieueducatie](https://twitter.com/milieueducatie)